

סלון הכתיבה של ענת עינהר מציג:

ספּוּרִים מס' 2

אפריל 2020

ווֹנְדֵקֵינֵד
קֶרְסוֹן מַקְלָאָרְס
קֶעֶרְת מוֹרֶקֶ דְנֹוּחַ
רִיטָה קוּגוֹן

**סְפִיָּסְוֵי הוּא מַגְזִין דו-חודשי מבית היוצר
של סלון הכתיבה של ענת עינהר. בכל גיליון
של סְפִיָּסְוֵי יראו אור לראשונה זוג סיפורים
בעברית: הראשון, סיפור קצר מן הספרות
העולמית שיתורגם מאנגלית על-ידי; השני –
סיפור שנכתב במסגרת הסלון לכתיבה, ומודפס
כאן לראשונה.**

**לחיי הסיפורים ואוהבי הסיפורים!
ענת**

**א מ נ י ס : דנה לו-יון, יואב עינהר, ענת עינהר, דנה תגר
א י ו ר ה ש ע ר : יואב עינהר**

קארסון מקלארס נולדה בג'ורג'יה בשנת 1917 וכתיבתה מיוחסת לזרם הגותיקה הדרומית. יצירותיה, בהן "צייד בודד הוא הלב", "השתקפויות בעין זהב", "חברות בחתונה" ועוד, הפכו לסרטי קולנוע ומחזות. וונדרקינד (Wunderkind), המובא כאן לראשונה בעברית, נכתב בשנת 1936 וראה אור בקובץ The ballad of the sad cafe: The novels and stories of Carson McCullers בשנת 1951. מקלארס מתה בשנת 1967 בניו יורק.

היא נכנסה אל חדר האורחים, ילקוט התווים שלה נחבט בגרבי החורף שלרגליה וזרועה האחרת כורעת תחת הנטל של ספרי הלימוד, והיא נעמדה רגע, מאזינה לקולות שעלו מחדר הנגינה. רצף רך של אקורדים לפסנתר וכוונן כינור. אז קרא אדון בילדֶרבך בשמה בנעימת קולו הגבישית, הגרונית:

”זאת את, בינשן?”

כשהסירה את כפפותיה ראתה שאצבעותיה פועלות על פי תנועות הפוגה שעליה

התאמנה הבוקר. ”כן, היא ענתה. ”זה אני.”

”זאת אני, תיקן הקול. ”רק רגע.”

היא שמעה את דיבורו של אדון לפקוביץ - מילותיו חגו סביב בהמהום משיי, לא מובן.

קול של אישה כמעט, חשבה, לעומת קולו של אדון בילדֶרבך. אי שקט כסס בכושר

הריכוז שלה. היא משמשה את ספר הגיאומטריה שלה ואת ”Le Voyage de Monsieur

Perrichon” לפני שהניחה אותם על השולחן. היא התיישבה על הספה והחלה להוציא

את מחברות התווים מהילקוט. שוב ראתה את ידיה, את הגידים הנרעדים המתמתחים

מפרקי אצבעותיה ומטה, את קצה האצבע השחוק, חבוש בפלסטר מלוכלך ומסתלסל.

מראה ידיה חידד את תחושת הפחד שעינה אותה בחודשים האחרונים.

בלי קול מילמלה לעצמה כמה מילות עידוד. שיעור טוב - שיעור טוב - כמו שהיה פעם

- שפתיה נחתמו בו ברגע ששמעה את קול צעדיו היציבים של אדון בילדֶרבך על הרצפה

של חדר הנגינה ואת חריקת הדלת הנפתחת.

לרגע נעורה בה תחושה משונה, שרוב חמש-עשרה שנותיה עברו עליה בצפיה בפנים

ובכתפיים שהבקיעו כעת את הדלת, בדממה שלא הופרה אלא במריטה מהוסה, ריקה,

של מיתר כינור. אדון בילדֶרבך. אדון בילדֶרבך המורה. העיניים הזריזות מבעד למשקפי

הקרן; השיער הבהיר הדליל והפנים הצרים שבתוכו; השפתיים מלאות ודבוקות ברפיון

ושפתו התחתונה ורודה ובוהקת מדריסת שיניו; הוורידים המשתרגים כמזלגות ברקותיו

פועמים קלות, ודי בכך שייראו בכל רחבי החדר.
"לא הקדמת קצת?" שאל והעיף מבט בשעון שעל אדן
האח, שעון שמורה חמישה לשתים-עשרה מזה חודש.
"ג'וזף כאן. אנחנו מתאמנים על סונטינה קטנה של
מישהו שהוא מכיר."

"טוב", אמרה וניסתה לחייך. "אני אקשיב לכם." היא
יכלה לראות את אצבעותיה שוקעות אין אונים בערפל
של קלידי פסנתר. היא הרגישה שהיא עייפה - הרגישה
שאיילו יוסיף ויביט בה ולו עוד רגע, ידיה יפרפרו.
הוא עמד מפקפק באמצע החדר. מיד ננעצו שיניו
בשפתו הצבה, הבורקת. "את רעבה, בינשן?" שאל.
"יש איזה עוגת תפוחים שאנה הכינה, וחלב."

"אני אחכה לאחר כך", אמרה. "תודה."

"אחרי שתסיימי שיעור יפה מאוד - אה?" נדמה כי
חיוכו מתפורר בקצותיו.

קול עלה מאחוריו מחדר הנגינה ואדון לפקוביץ דחף
את כנף הדלת השניה והתייצב לצדו.
"פרנסס?" הוא אמר, מחייך. "ואיך העבודה מתקדמת
עכשיו?"

בלי כוונה, מאז ומתמיד גרם לה אדון לפקוביץ להרגיש
מגושמת ומגודלת מדי. הוא עצמו היה איש קטן כל
כך, ובלי הכינור בידו נראה יגע וחבוט. גבותיו נקשתו
במעלה פניו הצהבהבים, היהודיים, כמבקשות לשאול
איזו שאלה, אבל עפעפיו צנחו להם רופפים וכבים על
עיניו. הוא נראה פזור נפש היום. היא הביטה בו נכנס
לחדר בלי סיבה ניכרת לעין, מחזיק בין אצבעותיו
בקשת הכינור עם הפנינה שבקצה, מחליק אט-אט
את שער-הסוס הלבן על גביש שרף גירי. היום היו

עיניו חריצים חדים מבזיקים וממחטת הפשתן שגלשה מצווארוננו העמיקה את הצללים שמתחתיהן.

"אני מניח שאת מתקדמת מאוד עכשיו," חייך אדון לפקוביץ, אף שעוד לא השיבה לשאלה.

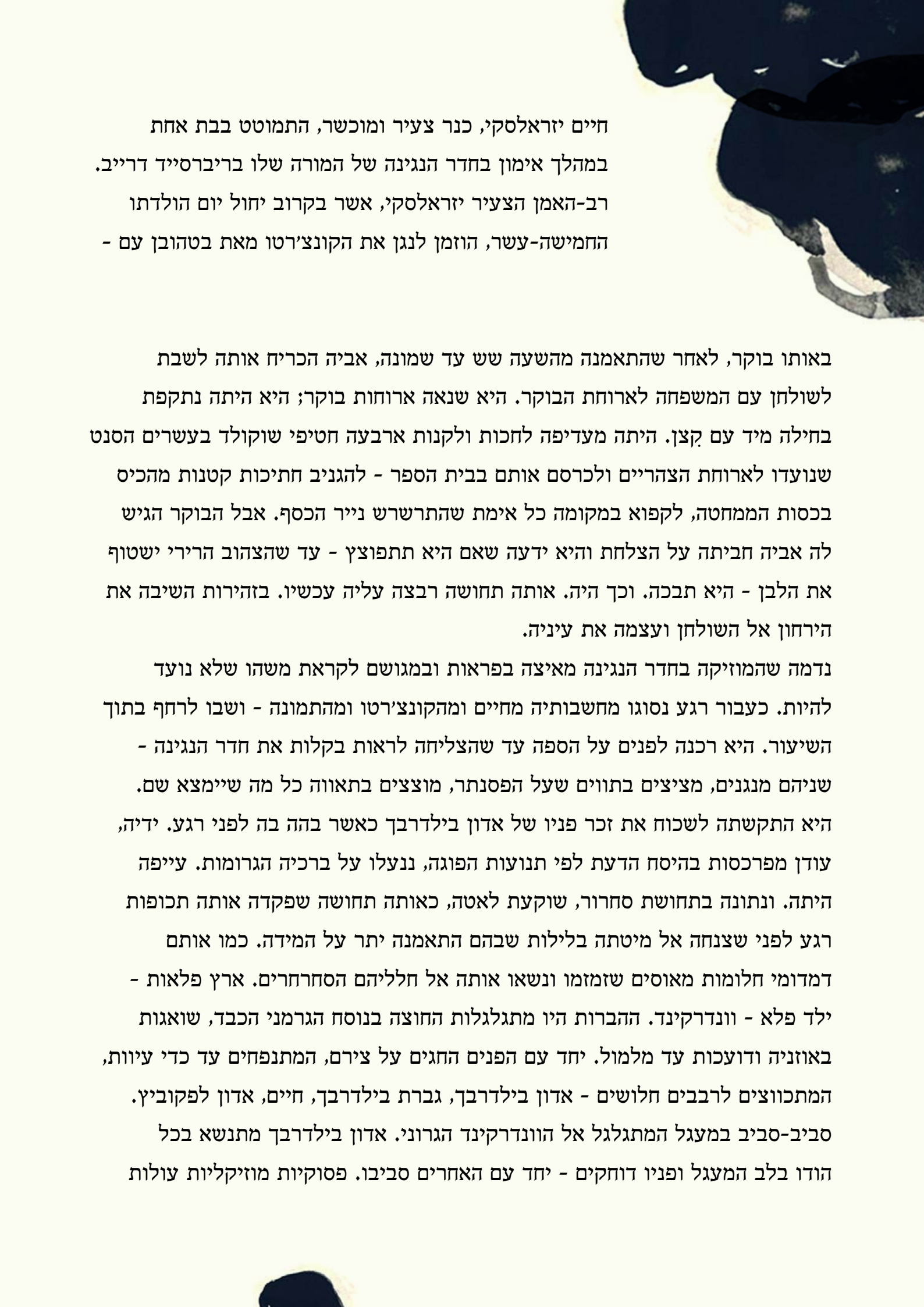
היא הביטה באדון בילדרבך. הוא פנה משם. כתפיו הכבדות הדפו את הדלת ופתחו אותה לרווחה עד שהשמש של אחר הצהריים המאוחרים הפציעה מבעד לחלוננו של חדר הנגינה וזהרה צהובה בחדר האורחים המעלה אבק. מאחורי המורה שלה היא ראתה את הפסנתר הארוך הגוצי, את החלון ואת פסלון הראש של ברהמס.

"לא," היא אמרה לאדון לפקוביץ, "הולך לי איום ונורא." אצבעותיה הדקות עלעלו בין דפיה של מחברת התווים שלה. "אני לא יודעת מה העניין," היא אמרה, צופה בגבו הכפוף השרירי של אדון בילדרבך, שעמד דרוך וקשוב. אדון לפקוביץ חייך. "יש פעמים, אני מניח, שאנשים -" אקורד צורם נשמע מהפסנתר. "אתה לא חושב שכדאי שנמשיך?" שאל אדון בילדרבך.

"תכף ומיד," אמר אדון לפקוביץ, נותן לקשת שיוף אחרון לפני ששב אל הדלת. היא יכלה לראות אותו נוטל את כינורו מראש הפסנתר. הוא לכד את מבטה והנמיך את כלי הנגינה. "כבר ראית את התמונה של חיים?"

אצבעותיה התעקלו בחוזקה סביב הפינה החדה של הילקוט. "איזו תמונה?" "של חיים, ב'מיוזיקל קורייר', שם על השולחן. בצד הפנימי של השער." הסונטינה החלה. צורמנית ועם זאת פשוטה. חלולה אבל בעלת נוסח מלוטש משלה. היא הושיטה יד אל המגזין ופתחה אותו.

שם היה חיים - בפינה השמאלית העליונה. אוחז בכינורו ואצבעותיו תפוסות ונעוצות במיתרים בפיציקטו. עם מכנסי החליפה הכהים שלו, המהודקים יפה תחת ברכיו, בסוודר וצווארון משתפל. זו היתה תמונה גרועה. אף שצולם בצדודית, עיניו פזלו אל הצלם ונדמה שאצבעו תצבוט את המיתר הלא נכון. נדמה שהוא סובל כך, מסובב אל התקן הצילום. הוא היה רזה יותר - בטנו לא בלטה עוד החוצה - אבל הוא לא השתנה במיוחד בששת החודשים האחרונים.

חיים יזראלסקי, כנר צעיר ומוכשר, התמוטט בבת אחת במהלך אימון בחדר הנגינה של המורה שלו בריברסייד דרייב. רב-האמן הצעיר יזראלסקי, אשר בקרוב יחול יום הולדתו החמישה-עשר, הוזמן לנגן את הקונצ'רטו מאת בטהובן עם -

באותו בוקר, לאחר שהתאמנה מהשעה שש עד שמונה, אביה הכריח אותה לשבת לשולחן עם המשפחה לארוחת הבוקר. היא שנאה ארוחת בוקר; היא היתה נתקפת בחילה מיד עם קצן. היתה מעדיפה לחכות ולקנות ארבעה חטיפי שוקולד בעשרים הסנט שנועדו לארוחת הצהריים ולכרסם אותם בבית הספר - להגניב חתיכות קטנות מהכיס בכסות הממחטה, לקפוא במקומה כל אימת שהתרשרש נייר הכסף. אבל הבוקר הגיש לה אביה חביתה על הצלחת והיא ידעה שאם היא תתפוצץ - עד שהצהוב הרירי ישטוף את הלבן - היא תבכה. וכך היה. אותה תחושה רבצה עליה עכשיו. בזהירות השיבה את הירחון אל השולחן ועצמה את עיניה.

נדמה שהמוזיקה בחדר הנגינה מאיצה בפראות ובמגושם לקראת משהו שלא נועד להיות. כעבור רגע נסוגו מחשבותיה מחיים ומהקונצ'רטו ומהתמונה - ושבו לרחף בתוך השיעור. היא רכנה לפנים על הספה עד שהצליחה לראות בקלות את חדר הנגינה - שניהם מנגנים, מציצים בתווים שעל הפסנתר, מוצצים בתאוה כל מה שיימצא שם. היא התקשתה לשכוח את זכר פניו של אדון בילדרבך כאשר בהה בה לפני רגע. ידיה, עודן מפרכסות בהיסח הדעת לפי תנועות הפוגה, ננעלו על ברכיה הגרומות. עייפה היתה. ונתונה בתחושת סחרור, שוקעת לאטה, כאותה תחושה שפקדה אותה תכופות רגע לפני שצנחה אל מיטתה בלילות שבהם התאמנה יתר על המידה. כמו אותם דמדומי חלומות מאוסים שזמזמו ונשאו אותה אל חלליהם הסחרחרים. ארץ פלאות - ילד פלא - וונדרקינד. ההברות היו מתגלגלות החוצה בנוסח הגרמני הכבד, שואגות באוזניה ודועכות עד מלמול. יחד עם הפנים החגים על צירם, המתנפחים עד כדי עיוות, המתכווצים לרבבים חלושים - אדון בילדרבך, גברת בילדרבך, חיים, אדון לפקוביץ. סביב-סביב במעגל המתגלגל אל הוונדרקינד הגרוני. אדון בילדרבך מתנשא בכל הודו בלב המעגל ופניו דוחקים - יחד עם האחרים סביבו. פסוקיות מוזיקליות עולות

ומיטלטלות בטירוף חושים. התווים מאימוניה נופלים זה תחת זה כמו קומץ גולות שנשמטות קומה תחת קומה. באך, דביסי, פרוקופייב, ברהמס - תואמים בלעג את הפעימה המרוחקת ביותר של גופה התשוש ושל המעגל התוזז.

לפעמים - כשלא התאמנה יותר משלוש שעות או נעדרה מהתיכון - החלומות לא היו מבולבלים עד כדי כך. המוזיקה הרקיעה אז צלולה במוחה וזיכרונות חפוזים, זעירים ומפורשים שבו אליה - ברורים כמו התמונה הנשית של הציור "עידן התמימות", שחיים העניק לה בתום הקונצרט המשותף שלהם. וונדרקינד - וונדרקינד. כך קרא לה אדון בילדרבך כאשר הגיעה אליו לראשונה בגיל שתים-עשרה. התלמידים הבוגרים חזרו על

המילה. לא שהוא אי-פעם אמר את המילה בפניה. "בינשן -" (היה לה שם אמריקאי נפוץ, אך הוא מעולם לא השתמש בו אלא כאשר היו שגיאותיה אימות ונוראות). "בינשן", היה אומר, "אני יודע שזה בטח נורא. להסתובב כל הזמן בראש כל כך מלא. בינשן המסכנה -"

אביו של אדון בילדרבך היה כנר הולנדי. אמו באה מפראג. הוא נולד בארץ ההיא ובילה את נעוריו בגרמניה. פעמים רבות כל כך חשבה שהלוואי ולא נולדה וגדלה סתם כך בסינסינטי. איך אומרים גבינה בגרמנית? אדון בילדרבך, למה בהולנדית אם אני לא מבינה אותך? ביום הראשון לבואה אל חדר הנגינה. לאחר שניגנה את כל הרפסודיה ההונגרית מס' 2 מהזיכרון. החדר שהאפיר בדמדומים. פניו, כאשר רכן מעל הפסנתר. "עכשיו נתחיל מחדש", אמר אז ביום הראשון. "זה - נגינת מוזיקה - זה דורש יותר מפיקחות. אם אצבעות של ילדה בת שתים-עשרה מגיעות לכל כך הרבה קלידים בבת אחת - כל זה לא אומר שום דבר."

הוא טפח על חזהו הרחב ועל מצחו בידו העבה. "כאן וכאן. את מספיק גדולה בשביל להבין את זה." הוא הצית סיגריה וסינן בעדינות את הנשיפה הראשונה מעל לראשה. "ועבודה - עבודה - עבודה -". עכשיו נתחיל באינוונציות של באך ובקטעים הקצרים של שומאן. "ידיו זעו שוב - הפעם כדי לכופף את צוואר המנורה שמאחוריה ולכוון את האור אל המוזיקה. "אני אראה לך למה אני מצפה מהתרגול הזה. הקשיבי היטב עכשיו." היא ישבה אל הפסנתר כמעט שלוש שעות והייתה עייפה מאוד. קולו העמוק נשמע כאילו תעה בתוכה שעה ארוכה. היא רצתה להושיט יד ולגעת באצבעו ממותחת השריר שהצביעה על הקטעים, רצתה למשש את הטבעת המבריקה ואת גב ידו החזק השעיר.

היו לה שיעורים ביום שלישי לאחר הלימודים ובשבת אחר הצהריים. לעתים קרובות היא נשארה, בתום שיעור השבת, לארוחת הערב, ואז לנה שם את הלילה ולמחרת בבוקר חזרה הביתה בחשמלית. גברת בילדרבך חיבבה אותה, בדרכה השלווה, המטומטמת כמעט. היא היתה שונה מאוד מבעלה. שקטה ושמנה ואטית. כאשר לא היתה במטבח,

מבשלת שם את המנות המפוארות ששניהם אהבו מאוד, נראה שהיא מבלה את כל זמנה במיטתם שבקומה העליונה, קוראת ירחונים או סתם בוחה בחצי חיוך בשום-כלום. כשהתחתנו בגרמניה היא היתה זמרת של שירי עם. היא לא שרה עוד (אמרה שזה בגלל הגרון שלה). כשהיה קורא לה אל המטבח כדי שתבוא להאזין לאיזה תלמיד, תמיד היתה מחייכת ואומרת שזה טוף, טוף מאוד.

יום אחד, כשפרנסס היתה בת שלוש-עשרה, היא קלטה שלבני הזוג בילדרבך אין ילדים. זה היה משונה. פעם היא היתה שם מאחור, עם גברת בילדרבך במטבח, והוא צעד פנימה מחדר הנגינה, מתוח וכעוס בגלל איזה תלמיד שהרגיז אותו. אשתו עמדה ובחשה את המרק הסמיך עד שידו גיששה ונחה על כתפה. או-אז היא סבה לאחור - עומדת דומם - בשעה שכרך סביבה את זרועותיו וקבר את פניו המשוננים בבשר הלבן, קר המזג, של צווארה. הם עמדו כך בלא נייע. ואז נעתקו ממנה פניו בבת אחת, הזעף היה לארשת פושרת, והוא חזר אל חדר הנגינה.

אחרי שהחלה ללמוד אצל אדון בילדרבך ולא נותר לה זמן לראות אף אחד מבית הספר התיכון, היה חיים חברה היחיד בן גילה. הוא היה תלמידו של אדון לפקוביץ ונהג להצטרף אליו לערבים אצל אדון בילדרבך כאשר נכחה שם. הם היו מאזינים לנגינת המורים שלהם ולעתים קרובות הם עצמם ניגנו יחד מוזיקה קאמרית - סונטות של מוצרט או בלוך. וונדרקינד - וונדרקינד. חיים היה וונדרקינד. הוא והיא, אם כן. חיים ניגן בכינור מגיל ארבע. לא נדרש ממנו ללכת לבית הספר; אחיו הנכה של אדון לפקוביץ נהג ללמד אותו אחר הצהריים גיאומטריה והיסטוריה של אירופה ופעלים בצרפתית. כשהיה בן שלוש-עשרה היתה לו טכניקה מעולה כשל כל כנר בסינסינטי - כך אמרו כולם. אבל אין ספק, קל יותר לנגן בכינור מאשר בפסנתר. היא ידעה שכך זה מוכרח להיות.

נדמה שחיים מדיף תמיד ריח של מכנסי קורדרוי ושל אוכל ושל שרף. במחצית הפעמים היו ידיו מלוכלכות סביב פרקי האצבעות וחפתי חולצותיו היו משתרבים ממורטטים

משרוולי הסוודר שלו. היא תמיד התבוננה בידיה בשעה שניגן - דקיקות היו רק באזור הפרקים, עם תפיחות בשר קטנות ונוקשות שהתגבשו תחת ציפורניו הגוזזות למשעי, וכפל תינוקי ניכר בבירור בפרק ידו המקשיתה. בחלומות, כמו בערותה, יכלה לזכור את הקונצרט אך במעומעם. היא לא ידעה שלא הלך לה אלא כעבור חודשים. נכון, העיתונים הלילו את חיים יותר משהיללו אותה. אבל הוא היה נמוך ממנה באופן ניכר. בעמדם יחד על הבמה הוא הגיע רק עד כתפיה. וזה השפיע על אנשים, היא ידעה. והיה גם העניין עם הסונטה שהם ניגנו יחד. של בלוך.

"לא, לא - אני לא חושב שזה יתאים," אמר אדון בילדרבך כאשר הציעו את היצירה של בלוך לסיום התכנית.

"מה לגבי הקטע הזה של ג'ון פאוול, הסונטה הוורגיניאנסקית."

היא לא הבינה אז; היא רצתה לנגן את בלוך, כשם שרצו בזה אדון לפקוביץ וחיים. אדון בילדרבך נכנע. מאוחר יותר, לאחר שהביקורות טענו שחסר לה המזג הראוי למוזיקה כזאת, לאחר שכינו את נגינתה רזה ונטולת רגש, היא חשה מרומה. "כל האוי-אוי-אוי הזה," אמר אדון בילדרבך, מרשרש בעיתונים למולה. "זה לא בשבילך, בינשן. תשאירי את זה לכל החיימים והלבקוביצים והיזראלסקים."

וונדרקינד. לא משנה מה אמרו העיתונים, כך הוא קרא לה.

איך הצליח חיים להתעלות עליה כך בקונצרט? לפעמים, בבית הספר, כאשר היה עליה לצפות במישהו פותר בעיה בגיאומטריה על הלוח, השאלה חתרה בתוכה כמו סכין. היא

טרדה את נפשה במיטה, ולפעמים אפילו כשהיה עליה להתרכז בפסנתר. זה לא היה רק הבלוך ועצם העובדה שלא היתה יהודיה - לא לגמרי. גם לא משום שחיים לא נאלץ ללכת לבית הספר ואף החל את ההכשרה שלו מוקדם כל כך. הלא כן? פעם היה נדמה לה שהיא יודעת.

"נגני את הפנטזיה ופוגה," דרש אדון בילדרבך ערב אחד לפני שנה - אחרי שהוא ואדון לפקוביץ סיימו לקרוא כמה יצירות יחד. הבאך, כשניגנה, נשמע לה עשוי היטב. בזווית עינה יכלה לראות את ארשת פניו השלווה, המרוצה של אדון בילדרבך, ראתה את ידיו ניתקות ממסעדי הכסא בהתרוממות הנפש ואז שוקעות בחזרה רפויות ומאוששות, משנקודות השיא של הפרקים עברו בהצלחה. כשזה נגמר היא קמה מהפסנתר, בולעת רוק כדי להבקיע את טבעות החנק שהמוזיקה הידקה אל גרונה וחזה. אבל - "פרנסס -" אדון לפקוביץ אמר אז, לפתע, מביט בה כשפיו הדק מתעקל ועיניו כמעט לוטות כליל בעפעפיו העדינים. "את יודעת כמה ילדים היו לבאך?" היא נסובה אליו, תמהה. "לא מעט. עשרים וכמה." "נו טוב... זוויות חיוכו הלכו ונחרטו בעדינות בפניו החיוורים. "אז לא יתכן שהוא קר כל כך - אם כן."

אדון בילדרבך לא היה מרוצה; במלמולו הגרוני עם המילים בגרמנית, גם "קינד" צץ לו אי-שם. אדון לפקוביץ זקף את גבותיו. הנקודה היתה ברורה לה די והותר, אבל היא לא שיטתה באיש כאשר שמרה על ארשת פנים חלקה ותמימה, כיוון שכך ציפה ממנה אדון בילדרבך.

עדיין, לדברים ההם לא היה שום קשר לעניין הזה. לא קשר הדוק, לפחות, שהרי עוד תגדל ותתבגר. אדון בילדרבך ידע זאת ואפילו אדון לפקוביץ לא בדיוק התכוון לדבריו. בחלומות היו פניו של אדון בילדרבך מגיחים ומתמקדים בלב המעגל הסחרחר. השפה התחתונה גולשת ברוך, הוורידים ברקותיו מתעקשים ומקשים.

אבל לפעמים, לפני ששקעה בשינה, עלו זיכרונות בהירים מאוד; כמו אז, כשגררה מטה חור בעקבו של הגרב שלה כדי שיוסתר בתוך הנעל. "בינשן, בינשן!" והוא הביא

את ערכת התפירה של הגברת בילדרבך והראה לה כיצד לאחות אותו מבלי שיעלה גבשושית.

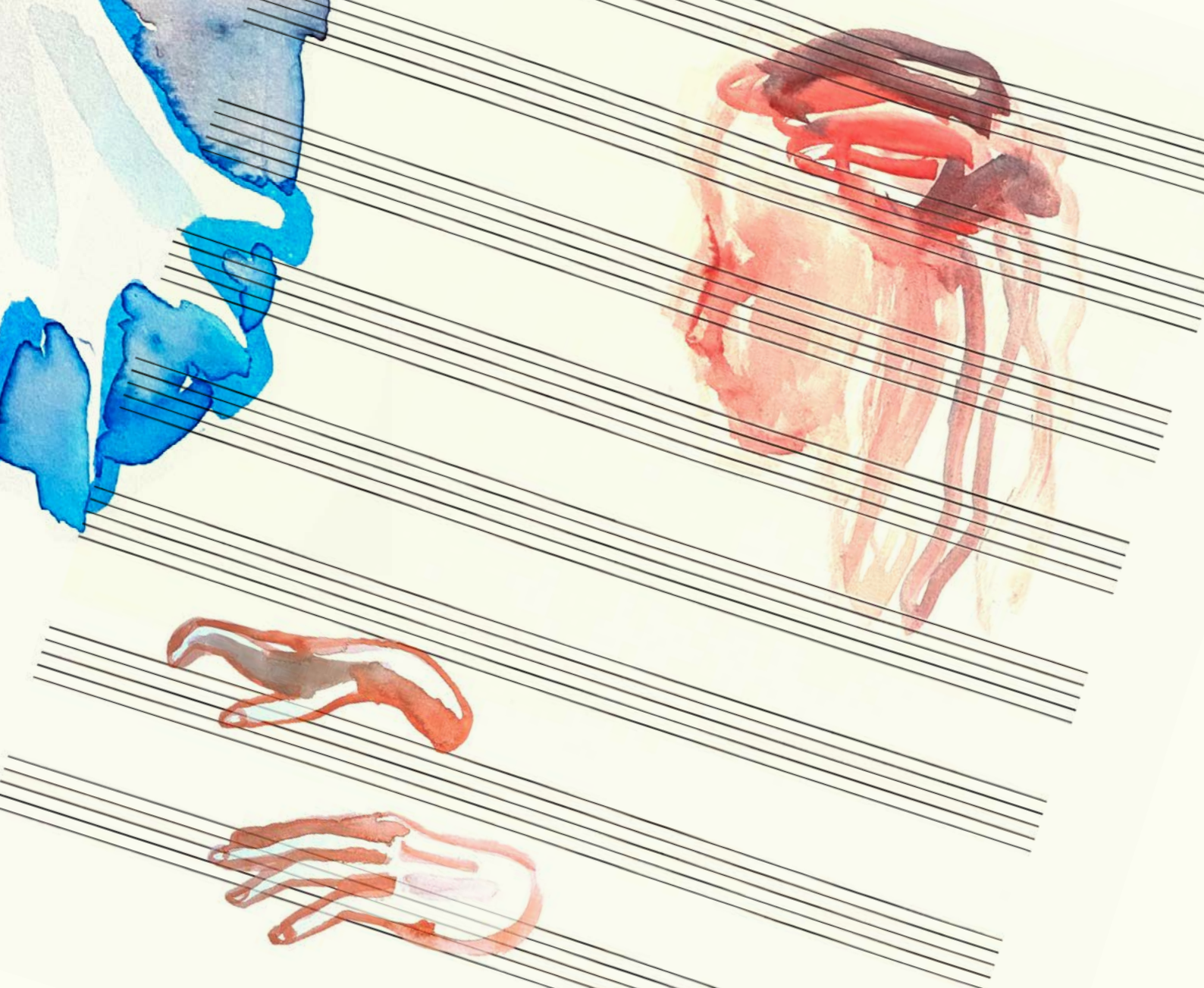
וימי סוף הלימודים בחטיבת הביניים. "מה את ללבוש?" שאלה גברת בילדרבך בבוקר יום ראשון בארוחת הבוקר, כשסיפרה להם כיצד התאמנו על הצעדה אל אולם הטקסים. "את שמלת הערב שבת הדודה שלי לבשה בשנה שעברה."

"אה - בינשן!" הוא אמר, עוטף את ספל הקפה החם שלו בידי הכבדות, נותן בה מבט עם קמטים סביב עיניו הצוחקות. "אני מתערב אתכם שאני יודע מה בינשן רוצה..." הוא התעקש בכל תוקף. הוא לא האמין לה כלל ועיקר כשהסבירה לו שלמען האמת לא אכפת לה בכלל.

"כזה, אנה," אמר, הסיע את המפית שלו על פני השולחן ואז הילך בגנדרנות לאורך החדר, מנענע את מותניו, מעפעף בעיניו מבעד למשקפי הקרן. אחר הצהריים בשבת שלמחרת, בסוף השיעור, הוא לקח אותה לחנות הכלבו בעיר. אצבעותיו העבות החליקו מעל הרשתות האווריריות והטפטות המתפצצות שהזבניות התירו מגלילי הבדים. הוא בחן צבעים מול פניה בהטיית ראש, ובחר בוורוד. נעליים, גם את זה הוא זכר. הכי מצאו חן בעיניו מין נעלי בובה לבנות. הן נראו קצת כמו נעלי גברות זקנות ותוית הצלב האדום בקימור הנעל שיוותה להן רושם של צדקה. אבל זה לא באמת הפריע לה. כשגברת בילדרבך החלה לגזור את השמלה ולמדוד אותה על גופה בסיכות, הוא קטע את שיעוריו כדי לעמוד מנגד ולהציע קפלים סביב המותניים והצוואר ועיטור שושנה מהודר על הכתף. הנגינה התקדמה אז כהלכה. שמלות וטקסי סיום לא שינו במיוחד.

שום דבר לא שינה במיוחד חוץ מנגינת המוזיקה כהלכתה, לחלץ מתוכה את הדבר שמוכרח להימצא בה, להתאמן, להתאמן, לנגן עד שיקהה המבט הדוחק שבפניו של אדון בילדרבך. להכניס אל המוזיקה שלה את הדבר ההוא שהיה למיירה הס ויהודי מנוחין - אפילו לחיים!

מה החל לפקוד אותה לפני ארבעה חודשים? התווים החלו לזנק החוצה בנעימה רדודה ומתה. גיל ההתבגרות, היא חשבה. היו ילדים שנגינתם עוררה הבטחה - והם עבדו

ועבדו עד שכמוה, הדבר הפעוט ביותר הביא אותם לכדי דמעות, ובתשישות גמורה מן הנסיונות לבטא בנגינתם את הדבר - את הכמיהה שפיעמה בתוכם - משהו מוזר החל להתרחש - אבל לא היא! היא היתה כמו חיים. מוכרחה להיות. היא -

פעם זה היה שם בלי ספק. ולא מאבדים דברים כאלה. וונדרקינד... וונדרקינד... עליה הוא אמר את זה, מגלגל את המלים בנוסח הגרמני הנחוש, התהומי. ובחלומות אף עמוק יותר, מפורש מאי-פעם. עם פניו המגיחים לעברה, וצירופי המוזיקה השטופים בכמיהה ומתמזגים בזמזום החולף ביעף, המתגלגל סחור-סחור - וונדרקינד. וונדרקינד...

עכשיו, בשעת אחר הצהריים, אדון בילדרכך לא ליווה את אדון לפקוביץ אל דלת הכניסה כמנהגו. הוא נשאר ליד הפסנתר ולחץ ברוך על תו בודד. אגב האזנה, הביטה

פרנסס בכנר כורך את צעיפו סביב גרונו החיוור.
"תמונה טובה של חיים," אמרה והרימה את מחברות התווים שלה. "קיבלתי ממנו מכתב לפני כמה חודשים - הוא סיפר ששמע את שנאבל והוברמן וגם על קרנגי הול ומה יש לאכול ביחד התה הרוסי."
כדי לדחות את כניסתה אל חדר הנגינה עוד רגע, היא המתינה עד שאדון לפקוביץ היה מוכן ללכת ואז נעמדה מאחוריו כשפתח את הדלת. הכפור המקפיא שבחוץ חתך לתוך החדר. השעה נתאחרת והאוויר היה חדור בצהבהבות של דמדומי החורף. כשהדלת נעה על ציריה, נדמה הבית אפל ודומם יותר משידעה אי-פעם.

כשנכנסה אל חדר הנגינה, קם אדון בילדרבך מהפסנתר והביט בה דומם בעודה מתיישבת ונערכת לפני הקלידים.
"טוב, בינשן," אמר, "היום אנחנו הולכים להתחיל מחדש. להתחיל מאפס. תשכחי מהחודשים האחרונים."
נראה כאילו הוא משתדל לגלם תפקיד בסרט. גופו החסון התגודד מן הבהונות לעקבים, הוא שפשף את ידיו זו בזו, ואפילו חייך בשביעות רצון קולנועית. לפתע פתאום ניער מעליו את הגינונים האלה בהינף יד. כתפיו הכבדות נשמטו והוא החל לעבור על דפי התווים שהביאה עמה.

"הבאך - לא, עדיין לא," מילמל. "הבטהובן? כן. הסונטה לפסנתר. אופוס 26."
קלידי הפסנתר כיתרו אותה - מאובנים ולבנים ודוויים.
"חכי רגע," הוא אמר. הוא עמד בפנינת הפסנתר, מרפקיו שעונים, והביט בה. "היום אני מצפה ממך למשהו. הסונטה הזו - זאת הסונטה הראשונה של בטהובן שאי-פעם עבדת עליה. כל תו בשליטה מלאה - מבחינה טכנית - אין לך עם מה להתמודד מלבד המוזיקה. רק מוזיקה עכשיו. רק על זה את חושבת."
הוא עלעל בין דפי הכרך עד שמצא את המקום. אז גרר את כסא המורים שלו אל לב החדר, הפך אותו והתיישב, רגליו חובקות את גב הכסא.
משום מה, היא ידעה, התנוחה הזאת שלו בדרך כלל משפיעה על ביצועיה לטובה. אבל היום היא הרגישה קרוב לוודאי שתבחין בו בזווית העין ודעתה תוסח. גבו היה נטוי בקשיות, רגליו נראו לחוצות. נדמה שהכרך הכבד שלפניו תלוי על בלימה מעל ראש

הכסא. "עכשיו נתחיל," קרא לעברה עם זיק תקיף בעיניו. ידיה פשטו על הקלידים ואז צללו מטה. הצלילים הראשונים היו רועשים מדי, הפסקיות הבאות השתרכו ביגיעה אחריהם. ידו התרוממה מהתכליל באיתות. "חכי! חשבי רגע מה את מנגנת. איך מסומנת הפתיחה הזאת?" "בַּאֲנֶדְנָטָה."

"בסדר. אז אל תגררי אותה לאדג'יו. ונגני לעומק התווים. אל תאיצי את זה ברדידות כזאת. אנדנטה חיינני, עמוק..."

היא ניסתה שנית. ידיה היו תלושות מהמוזיקה שקיננה בה. "תקשיבי," הוא התפרץ. "מי מהוואריציות הללו מכתיבה את המכלול?" "הקיננה," היא השיבה.

"אז תתכווני לקראתה. זה אנדנטה - לא מנגינת טרקלינים כמו שניגנת אותה. תתחילי ברכות, בפיאנו, ותני לה להתמלא מעט לפני הארפג'יו. הפכי אותה לחמה ודרמטית. וכאן למטה - איפה שמסומן דולצ'ה, תגרמי ללחן הנגדי לשיר בקול. את יודעת את כל זה. עברנו על כל הצד הזה בעבר. עכשיו נגני את זה. הרגישי את זה כפי שבטהובן כתב. הרגישי את הטרגדיה והאיפוק."

היא לא יכלה להפסיק להביט בידיו. נדמה שהן נחות רגע על המוזיקה, נכונות לזנק לאות עצירה בו-ברגע שתתחיל, הבזק הנוצץ של טבעתו קורא לה לעמוד מלכת. "אדון בילדרבך - אולי אם אני - אם תיתן לי להמשיך הלאה מהווריאציה הראשונה בלי להפסיק אני אצליח יותר."

”אני לא אפריע,” הוא אמר.

פניה החיוורים רכנו קרוב מדי אל הקלידים. היא ניגנה דרך החלק הראשון, ובציות לניד הראש שלו, החלה את השני. לא היו פגמים שערערו אותה אבל הקטעים התעצבו דרך אצבעותיה רגע לפני שיצקה לתוכם את המשמעות שהיתה בה. כשסיימה הוא הרים את עיניו מהתווים והחל לדבר בבוטות עמומה: ”בקושי שמעתי את המילויים ההרמוניים האלה ביד ימין. ובדיוק במקרה, החלק הזה היה אמור להתמלא בעוצמה, לפתח את ההצללות שאמורות להיות טבועות בחלק הראשון. אבל המשיכי לחלק הבא.”

היא רצתה להתחיל את זה באכזריות עצורה ולהתקדם הלאה ליגון עמוק מופלג. המוח שלה הורה לה לעשות כן. אבל ידיה נדבקו אל הקלידים כמו אטריות תשושות והיא לא יכלה לדמיין את המוזיקה כראוי לה.

כשהצליל האחרון חדל לרטוט, הוא סגר את הספר וקם בכוונה רבה מהכסא. הוא הסיע את הלסת שלו מצד לצד - ובין שפתיו הפתוחות היא יכלה להציץ בנתיב הבריאה הוורוד אל גרונו ובשיניו החזקות, הצהבהבות-המעושנות. הוא הניח את הבטהובן בעדינות על גבי שאר הדפים שלה ושב והשעין את מרפקיו על ראש הפסנתר החלק השחור. ”לא,” אמר בפשטות, מביט בה.

פיה החל לפרכס. ”אני לא שולטת בזה. אני...”

לפתע מיתח את שפתיו בחיוך. ”הקשיבי, בינשן,” הוא פתח בקול חדש, מאולץ. ”את עדיין מנגנת את הרמוניית הנפח, נכון? אמרתי לך לא להוציא את זה מהרפרטואר שלך.”

”כן,” היא אמרה. ”אני מתרגלת את זה מדי פעם.”

קולו היה הקול שבו נהג לדבר לילדים. ”זה היה בין הדברים הראשונים שעליהם עבדנו יחד - את זוכרת. חזק כל כך היית מנגנת אותו - כמו בת נפחים אמיתית. את מבינה, בינשן, אני מכיר אותך כל כך טוב - כאילו היית הבת שלי. אני יודע מה יש בך - שמעתי אותך מנגנת נפלא כל כך הרבה דברים. פעם היית...”

הוא עצר במבוכה וינק את בדל הסיגריה הלעוס שלו. העשן דלף מבין שפתיו הוורודות ונתלה בערפל אפור סביב השיער הקלוש והמצח הילדותי.

”עשי את זה שמח ופשוט,” הוא אמר, מדליק את המנורה מאחוריה ונסוג מהפסנתר. להרף עין עמד ממש בלבו של המעגל הבהיר שהטיל האור. או-אז נחפז לרדת על ברכיו

אל הרצפה. "במרץ", אמר.

היא לא היתה מסוגלת להפסיק להביט בו, כורע על עקב אחד ורגלו האחרת נחה פשוטה לפניו לשיווי משקל, שרירי ירכיו החזקות מתוחים תחת אריג מכנסיו, גבו זקוף, מרפקיו נתמכים איתנים בברכיו. "פשוט עכשיו", הוא שנה והחווה בידיו הבשרניות. "חשבי על הנפח - איך הוא עובד בשמש כל היום. עובד בקלות בלי הפרעה."
היא לא הצליחה להשיב את מבטה אל הפסנתר. האור הזהיר את השערות על גבי ידיו הפרושות לרווחה, הדליק ניצוץ בעדשות משקפיו.

"את הכל", הוא דחק. "עכשיו!"

היא חשה שלשד העצמות שלה חלול ולא נותר בה עוד דם. לבה, שנגח בחזה כל אחר הצהריים, נדמה פתאום כמת. היא ראתה אותו אפור ונלאה וקמל בשוליו כמו צדפה. נדמה היה שפניו פועמים למולה בחלל, הולכים וקרבים עם התנועה הגועשת בעורקי רקותיו. למפלט היא השפילה מבט אל הפסנתר. שפתיה רעדו כמו מקפא ופרץ של דמעות אילמות טישטש את הקלידים הלבנים לכדי פס מימי. "אני לא יכולה", היא לחשה. "אני לא יודע למה, אבל אני פשוט לא יכולה - לא יכולה יותר."

גופו המתוח התרכך, ובתמיכת ידו על צדו הוא הקים את עצמו. היא חטפה את מחברות התווים שלה ומיהרה וחלפה על פניו.

המעיל שלה. הכפפות והערדליים. ספרי הלימוד והילקוט שהוא העניק לה ביום הולדתה. כל אשר היה בחדר השקט ושייך לה. בזריזות - לפני שהוא יהיה מוכרח לפצות פה. בעת שעברה אל הפרוזדור לא יכלה שלא להבחין בידיו - מושטות מגופו שנשען על דלתו של חדר הנגינה, שלוות ונטולות תכלית. הדלת נטרקה בחזקה. בעודה גוררת את ספריה ואת ילקוטה היא מעדה על מדרגות האבן, פנתה אל הכיוון הלא-נכון ומיהרה במורד הרחוב שהתבלע ברעש ואופניים ובמשחקיהם של ילדים אחרים.

ר י ט ה ק ו ג ן נולדה בסנט פטרבורג בשנת 1976. עלתה ארצה בשנת 1990. קוגן היא מהנדסת, משוררת, מתרגמת וסופרת. הוציאה לאור שני ספרי שירה: "רישיון לשגיאות כתיב (הוצ' אלרום, 2015) ו"סוס בחצאית" (הוצ' עיתון 77, 2018), ושלושה ספרי תרגום. ספר הפרוזה הראשון שלה עתיד לראות אור השנה. הסיפור ק ע ר ת מ ר ק ד ל ו ח המובא כאן, נכתב במסגרת סלון הכתיבה של ענת עינהר.

ק ע ר ת מ ר ק ד ל ו ח | ר י ט ה ק ו ג ו נ

איורים: יואב עינהו, ענת עינהו, דנה תגור

"טוב, תבחר ספר," נכנעה ויטה. אֵלֶיהָ טס לחדר השני. כפות רגליו הקטנות בגרבי החורף המרופדים החליקו על רצפת הפרקט.

"אליה, לאט לאט. אין צורך למהר," קראה אחריו יעל. היא השתופפה, בלמה אותו בסינרה האדום, משל הייתה לוחמת שוורים, וחיבקה בידיה הלחות. בדיוק סיימה להדיח כלים אחרי ארוחת שבת. אליה התפתל בידיה כמו צלופח, מבקש להשתחרר, אך זרועותיה העבות לפתו את הילד ולא הניחו לו להישמט. "סבתא, סבתא, די, תשחררי אותי. ויטה הולכת להקריא לי סיפור!"

"טוב, אליה. רק תראה לי איזה ספר בחרת."

אליה הציג לפניה את הספר בשתי ידיו: כרך ריבועי דק ורחב, בכריכה קשה, כחולה-אדומה. הספר הסתיר לגמרי את ראש הילד, וממקום מושבה הוא נדמה לוויטה כעין אנדרואיד קטן מסרט של שפילברג.

"איזה יופי, אליה!" התפייטה יעל, "יוסף מוקיר שבת. אתה אוהב את הספר הזה?" אך אליה חמק זה מכבר מידי סבתו, התבצר בספה בסלון ולא ענה. מצדו האחד הושיב את ויטה ומן הצד השני הניח כרית מושב גדולה שעקר ממקומה. "הנה, מתחילים," הוא תחב את הספר לתוך ידיה של ויטה ופתח יחד איתה בקול נמוך ורך, כממתיק סוד, "בעיירה אחת גר יהודי ושמו יוסף."

ויטה קראה לאט, משהה מבטה על האיורים שמילאו את מרבית הדף לצד שורות מלל ספורות. כאשר הגיעה למשפט, "לא הרחק מביתו של יוסף גר גוי שהיה עשיר גדול," הִשְׁתַּהֲתָה אף יותר. אליה לא דחק בה, שקוע כולו באיור שתיאר בפרוטרוט את ביתו של הגוי - אחוזה גדולה, מתומכת עמודי שיש, גדושה פסלים ותמונות, וסביבה גינת נוי משופעת צמחיה.

"עם בריכה," דבב אליה בחולמנות, בעודו מעביר אצבע חומדת על פני המים המצויירים. "עם מזרקה," תיקנה ויטה.

"זו בריכה, לא מזרקה," התעקש אליה.
"אתה יודע מה, עם בריכה. ויש גם דגי זהב בתוך הבריכה. אולי זה בכלל אקווריום ענק?
תגיד, כמה דגים שוחים בתוך הבריכה?"
ויטה המתינה עד שסיים למנות על אצבעותיו את הדגים, וחידשה את קריאתה, "לא
הרחק מביתו של יוסף גר אדם שהיה עשיר גדול." יעל, שטאטאה בפינת האוכל, זקפה
את ראשה, "לא כתוב שם גוי שהיה עשיר גדול?"
"די, סבתא, בבקשה! ויטה מקריאה לי!"
"אהם, רגע. אליה, בוא תסתכל בעמוד הבא. יש שם אנשים שצופים בכוכבים."
ויטה הפכה דף. לעיניהם נגלה איור מפורט מאד, שאליה היה מקפיד לפענח באריכות:
חבורה ססגונית של קוסמים וחוזים בכוכבים הרכונים מעל מפות ומביטים בטלסקופים.
"אני לא אוהבת את המילה הזאת, גוי," ענתה ויטה לבסוף, מהורהרת.
היא נאחזה מבוכה, כמו בכל פעם שהתבקשה להקריא את הספר הזה לאליה, אחיינו של
בן זוגה, שעה שעשו שבת בבית הוריו בירושלים. בדרך נערכו כלל ההקראות בחדר
השינה הקטן - חדר הילדים לשעבר, ולא בסלון, והיא השמיטה את הגוי באין מפריע.
הפעם נתפסה.

”ברוסיה זו הייתה מילת גנאי, גוי, גויקה. כמו זײד וזײדובקה. רק הפוך, ללא-יהודים. אני ממש לא אוהבת את המילה הזאת,“ סיכמה בהחלטיות.
”כאן את טועה, ויטה,“ עזרא, בעלה של יעל, אביו של יהורם, הצטרף לשיחה. הוא ניגש לאסוף את מוסף הידיעות לשבת, לעיין בו בטרם יפרוש לשנת צהריים. זה כבר פשט את חליפת בית הכנסת ולבש חלוק בית נוח, גם הוא מהודר מהרגיל. ”אין במילה הזו שום גנאי. במקרה הזה המילה באה לתאר אדם שהוא לא יהודי, ואין בכך פסול.“
”אני מבינה, עזרא,“ התגוננה ויטה, ”בתורה המילה גוי משמשת גם כמילה נרדפת לעם. אבל בהקשר של הסיפור הזה היא צורמת לי. בנוסף, האדם הזה, הגוי העשיר, נענש ומאבד את כל רכושו רק כי הוא לא יהודי.“

”את מפספסת את משמעות הסיפור,“
עתה גם יהורם נכנס לסלון והחל מרצה בטון מפייס, ”אראה לך אחר כך כמה מדרשים. אף אחד לא נענש. כל אחד מקבל את שכרו על פי אמנותו: הנכרי שמאמין בכוכבים מקבל את הדין שניבאו לו החוזים בכוכבים. יוסף שמאמין באלוהי ישראל ומוקיר את השבת, מקבל את דינו בשל אמונתו באלוהים.“
ויטה החלה מאבדת את סבלנותה, ”לא אמרתי שאין כאן דרש, אבל הפשט כאן בעייתי מבחינתי!“
”ויטה, תמשיכי, ויטה, בבקשה!“ גם אליה איבד את הסבלנות. הוא משך בשרוול חולצתה ונגח בספר, עד שהריבוע הגדול הזדקר וחצץ בינם לבין העולם.

”אתה יודע מה, אליה. אולי אספר לך סיפור אחר? את הסיפור על יוסף אתה כבר מכיר בעל פה.”

אליה הביט בה בהטיית ראש ובעיניים מצומצמות, נכון להתנגד. הוא אהב שקראה לו מהספרים, ויותר מזה אהב להתבונן יחד אתה באיורים. תכף יגיע האיור שהשתרע על פני הכפולה של הספר: הגוי העשיר עומד באמצע הגשר, מבועת, וידיו אוחזות בראשו המגולה; מנגד, רוח גדולה פורצת מתוך עננה אפורה, וסוחפת עמה מגבעת משובצת מרגלית גדולה ונוצצת, כל הדרך למטה, לעבר המים הסוערים שמתחת לגשר, שם כבר ממתין לה דג עצום, בפה פעור ומלא־שיניים, כמו נערך לבלוע אדם שלם ולא כובע אחד קטן.

אך ויטה סגרה את הספר בחבטה. הפעם לא יהיה מי שילווה בשביל השבת, והשבת לא תפרע לו חובותיו. היא ליטפה את ראשו של הילד, את שיערו הרך, המלא, נזהרת שלא להזיז את הכיפה הצבעונית.

”בוא, אליה, אספר לך סיפור איך חייל אחד הכין מרק מפטיש!”

”איזה שטויות. זה שטויות!” צחק אליה, אבל ראשו שוב נטה הצידה ועיניו הצטמצמו בזיק שובבי.

עזרא פרש אל חדר השינה הגדול, לנמנם מעל המוסף. יעל סיימה להבריק את המטבח ואת פינת האוכל, פשטה את סינרה והתיישרה אף היא בסלון, על הכורסא ממול, ובידיה הספר החדש של מאיר שלו. יהורם התכרבל לצד ויטה, מצטנף בגומחה הצרה שנפערה במקום כרית המושב העקורה. הוא אמנם נשאר חנוט בחולצתו הלבנה המכופתרת, אך הסיר מעל הראש את כיפתו ופרש אותה על שולחן הקפה. אליה, שחיקה תדיר את דודו האהוב, התכרבל מן הצד השני בתנוחה דומה. ויטה פשטה את זרועותיה, חיבקה את שני הבנים, ופתחה בסיפורה.

היה היה ברוסיה חייל זקן אחד. שנים רבות שירת בצבא ויום אחד יצא לחופשה, לבקר בביתו. את הדרך הביתה עשה ברגל. הלך החייל ושר לעצמו:

קַעֲרַת מֶרְק דְּלוּחַ,

לְחֶם - פֶּת, וּמַיִם - כּוֹס,

בְּדֵל סִיגְרִיָּה לְקִנּוּחַ

וּתְנוּמָה קְלָה לְתַפְס.

יעל הציצה בוויטה מעל לספרה, "את ממציאה

את זה ממש עכשיו?"

"זו אגדת עם רוסית. אני רק מתרגמת,

בראש, "הסבירה ויטה. אליה מיד

שפשף את מצחו כנגד זרועה כמו

חתול. "תמשיכי. לא לעצור,"

ואז מלמל כמתוך שינה,

"קערת מרק דלוח, קערת מרק דלוח,"

וחיך.

החייל הלך, הלך והתעייף.

כפר נקרה בדרכו. ניגש החייל

אל הבית הראשון ודפק בדלת.

"שלום לכם! ברוכים הנמצאים!

הכניסו נא הֶלֶךְ עֵייף לנוח בביתכם."

אליה זקף את אזניו, "מה זה הֶלֶךְ?"

ויטה באה לענות, אך יהורם הקדים

אותה והסביר בקול ישנוני,

"אליה, הֶלֶךְ זה מהמילה הלך.

זה אחד שהולך. יש מבין?"

אליה הנהן בהבנה, "אחד שהולך. הַלֵךְ. אחד שהולך." ויטה נשמה עמוק והמשיכה.

את הדלת פתחה אישה זקנה. "בוא, חייל, היכנס." "אולי יש לך דבר־מה לאכול, גברת בעלת הבית?" לאישה הזקנה היו מזונות מלוא הבית, אך קמצנית היתה ולא אוותה לחלוק בהם עם החייל. "יתומה אני, חייל, אין לי ולו פרוסה אחת לתת. אני עצמי לא אכלתי היום דבר." "אם אין, אז אין," ענה החייל, בעודו מבחין בפטיש המונח מתחת לספסל. "ואם אין כלום, אפשר להכין מרק מפטיש."

אליה נעור באחת וגעה בצחוק, "מרק פטיש, מרק פטיש!" ואז התגלגל מהספה ובלם רגע לפני שראשו נחבט בפינת שולחן הקפה. ויטה החסירה פעימה - "אליה, בוא הנה! תעלה חזרה. זה מסוכן. אתה יכול לפתוח את הראש ככה." יהורם הישן לא השגיח באחיינו המשתובב, שבינתיים חזר וטיפס לתוך קן הכריות. יעל נרדמה אף היא. ספרה נותר חבוק בחיקה, עולה ויורד יחד עם נשימותיה.

בעלת הבית ספקה כפיים בהתפעלות, "מה זה הדבר הזה? מרק מפטיש?" "בדיוק כך, הביאי הנה קדרה." "קדרה זה סיר גדול," הסבירה ויטה אגב דיבור.

הזקנה הביאה קדרה. החייל שטף היטב את הפטיש, הניח אותו בתוך הקדרה, מלא את הקדרה מים ושפת אותה על האש. הזקנה הביטה בחייל ולא גרעה ממנו עין. החייל שלף כף, בחש את התבשיל, ערבב וטעם. "נו, איך?" שאלה הזקנה. "תכף יהיה מוכן," השיב החייל, "רק חבל שאין במה להמליח." "יש לי קצת מלח. הנה, תמליח." החייל המליח ושוב טעם. "טוב המרק! אילו רק יכולנו היינו מוסיפים מעט גריסים!" הזקנה קמה, הלכה לאן שהלכה והביאה יש מאין צרור עם גריסים. "קח לך, תוסיף כמה שצריך." החייל הוסיף את הגריסים, ערבב, חיכה, בחש וטעם. הזקנה בהתה בחייל בלי הרף. "אוח, מה טוב המרק!" החייל לקק את שפתיו, "אילו רק היינו מוסיפים קצת שמן, היה זה מעדן מלכים." גם שמן נמצא אצל הזקנה, וגם אותו יצק החייל אל המרק. "זהו, גברתי, עכשיו הביאי קצת לחם וקחי לך כף, נאכל את המרק." "לא שיערתי בנפשי שאפשר יהיה להכין מרק טוב כל כך מפטיש", נפעמה הזקנה בעודה אוכלת בהנאה. השניים סיימו לאכול, והזקנה שאלה, "תגיד, חייל, מתי נאכל את הפטיש?" "תראי, הפטיש עדיין לא מוכן," ענה החייל, "מחר בדרך אבשל אותו עוד קצת ותהיה לי גם ארוחת צהריים!", והחביא את הפטיש בתוך תרמילו. אחר כך נפרד לשלום מבעלת הבית ויצא לדרכו, אל הכפר הבא. כך החייל סעד את לבו במרק וגם זכה בפטיש.

היא סיימה את סיפורה בלי הפרעה. כאשר הביטה באליה ראתה שהוא מכורבל בעיניים עצומות בתוך קן הכריות. יהורם שכב ללא נייע, שומט עליה את מלוא משקל גופו. גופה התייגע וידיה נאחזו נימול. היא התרוממה לאט, נזהרת שלא להעיר את השניים. אך אליה לא ישן. ברגע שנעמדה הוא פקח את עיניו ולחש לעברה בקול צורמני, "אחרי שסבא יקום, נבקש ממנו פטיש ונכין ביחד מרק פטיש! ומסבתא נבקש גריסים. מלח ושמן אני יודע למצוא בעצמי."

הלחישה העירה את יהורם. הוא זע באנחה דאובה ושפשף את גבו התחתון. "נו, סיימתם עם הסיפורים הנוכריים שלכם על החייל עם הגרזן?" עקץ בקול צרוד משינה. ויטה צחקה חרש וליטפה את קרחתו נטולת הכיפה.

"איך ידעת שבמקור זה גרזן ולא פטיש?"

"מה אני לא מכיר את הסיפורים הרוסיים האלה. תמיד יש שם זקנה קמצנית וגרזן." "זה לא גרזן, זה פטיש!" צעק אליה. הוא התעורר לגמרי ועט על דודו בכרית מונפת.

איור: יואב עינור

יהורם תפס את הילד והקפיץ אותו מעלה-מטה, משל היה כדור. "די, דיי, יהורררררם!" התפתל אליה, צועק וצוחק, ודמעות של עייפות הציפו את עיניו. גם יעל התעוררה. הספר החדש של מאיר שלו נשמט מחיקה ונחבט עמומות בפרקט. "שקט! הבנים, השתגעתם? מה זה! אתם תעירו את סבא! אסור להרעיש ככה כשסבא ישן, ועוד בשבת."

יהורם הניח לאליה, וכל אחד פרש לחדרו ולמיטתו, לנמנם את מעט הזמן שנותר עד לתפילת הערבית. יעל הצטרפה לעזרא. יהורם השכיב את אליה במיטה הקטנה בחדר השינה השני, שם ישנו זה כבר אמו ואביו ואחותו התינוקת.

יהורם וויטה יצאו מהדירה וירדו קומה אחת, אל סטודיו העבודה הקטן, הצפוף של עזרא, שם, בינות לרהיטים המשרדיים, המחשבים והמדפסות, פתחו בעבורם מיטה מתקפלת. יהורם פשט את חולצת השבת ומיד שקע בשינה. ויטה נשכבה בבגדיה ומאנה להירדם. אחרי כמה דקות קמה ולחשה באוזנו שהיא יוצאת לסיבוב ברגל בשכונה. "רק תחזרי בזמן להבדלה, טוב?" מלמל. היא הבטיחה כי תשוב בזמן. שוב ושוב בדקה ששני המפתחות, זה של האינטרקום וזה של דלת הסטודיו, נמצאים אצלה. אחרת היא עוד עלולה להישאר בחוץ עד תום ההבדלה. "או שפשוט אלחץ על כפתור האינטרקום של אחד השכנים," התמרדה בינה לבינה.

בחוץ היה נעים. האוויר הטוב של ראשיתו של סתיו ירושלמי נטול לחות הרחיב את ריאותיה וצמרר את עורה. "חבל שלא לקחתי את העליונית," חשבה, אך לא היה לה כוח וזמן לשוב אל הסטודיו החנוק ולחפש בתיקים את העליונית שהביאה במיוחד לבית הכנסת, בגלל המיזוג ובגלל אורך שרוולי חולצתה.

היא צעדה במורד רחוב נעמי, מתענגת על תנועת הגוף. רחוב נאה. המדרכות, על אף צרותן, נקיות, ולכל אורכן נטעו עצי פרי. שיחים גזומים ומדשאות מושקות הקיפו את בתי האבן הדוממים.

ויטה התלבטה לאן תפנה, האם תחתוך לכיוון רחוב עין רוגל או שתמשיך הלאה לעבר אבו תור הערבית. רוח המרד טרם שככה בה, והיא ירדה עוד ועוד. הרחוב נעשה מפותל ומוזנח. שוב לא היו בו עצים או מדשאות, אלא רק מדרכות צרות ומבוקעות, עם פחי זבל עמוסים שחסמו את הדרך, ואילצו אותה לרדת לכביש.

צפירת מכונית חדה הקפיצה את לבה: "איפה את הולכת, יא מג'נונה!" נהג הטנדר מאחוריה סימן לה שתזוז מהכביש וסובב אצבע כנגד רקתו, להמחיש את מלוא שגעוניתה. ילד כבן חמש, רכוב על אופניים, הביט בה וצחק. היא עלתה על המדרכה ונצמדה בגבה אל הקיר. הרכב חלף בחריקת פח, סנטימטרים ספורים מפניה. לבה התדפק בחזקה ופיה נמלא אימה ומתיקות. היא החלה מטפסת חזרה, בצעדי צירלי צ'פלין מהירים, ועצרה להסדיר את נשימתה רק כאשר שבה אל אבו תור המעושבת של מעלה.

כאשר חלפה על פני גינת שעשועים קטנה בעיקול רחוב ישי, ראתה כי בית האבן הוורוד, העתיק, בן שתי הקומות, שתמיד עמד חשוך ומורח, היה עתה מואר ופתוח. השערים הפעורים נשאו שלט צבעוני, משורבט בכתב יד: "סדנת כתיבה פתוחה". היא בדקה בשעון ובשמיים - עמדה לרשותה עוד כמחצית השעה, די זמן לגשש ולהספיק להבדלה.

בחצר הגדולה, המצומחת פרא, התגודדו כעשרה אנשים, נשים וגברים, מהם משוטטים ביחידות בעיניים בוהות ועטים אחוזים, מהם ישובים על כיסאות וספסלים בכינוס איברים, מקלידים במחשבי־חיק. תחילה השתוקקה להציץ במסכיהם, לבלוש באין רואה אחר המילים שהקלידו, לקרוא את המשפטים ההולכים ונכתבים. אך הבית משך אותה יותר מהאנשים ומחשבותיהם, ואיש מהם לא השגיח בוויטה הנחפזת להיבלע במבואת הבית המאופלת.

מיד החלה מטפסת במהירות במעלה גרם מדרגות לולייני. המדרגות העתיקות, העשויות עץ, חרקו תחתיה בפריכות קצובה, עוקבות אחר צעדיה, כמו מתאוננות נוכח משקל גופה הלא קרוי. אולם במחצית הדרך נבלמה פתע, חלצה את נעליה והחלה יורדת במתינות, יחפה. שום צליל לא נשמע. המדרגות בלעו את הד פסיעותיה היורדות, כמו רופדו לְבָד. ואולי היא עצמה לא שמה לבה לרעש ברדתה, עסוקה כל כולה בבחינת חציאתה הדקה, שהתפנחה ואז נשאבה פנימה בכל צעד, כמו עלי כותרת של צבעוני שחור בצילום מואץ. מוקסמת, הביטה ויטה על הבד המשחק, מאטה עוד ועוד את תנועתה, מותחת את רגלה המושטת לפנים, מחדדת את כף רגלה בפוינט, מתגבהת על הרגל השניה, העומדת, ומְדַרְךְ רגלה נעוץ בעץ החמים. כאשר ירדה אל המבואה התנערה כמו כלב רחוץ, נעלה את נעליה ועלתה שוב לקומה השניה, רק כדי למצוא כי היא נעולה.

אך לא לחינם עלתה: בראש גרם המדרגות נחצב חלון עגול במסגרת עץ כהה. מבעד לזוגית בחנה ויטה את הנוף, אותו מצאה מסודר להפליא: המגרעת בעלוות עץ האורן ניצבה בדיוק למול הכנסייה הסקוטית, והברוש נטה מעט ימינה כדי לחשוף צריח לבן, שאת שמו לא ידעה. "מצאתי את הבית עם האור הכי יפה בירושלים," אמרה בקול. הבית שמע ונע על צירו, תולה בה עין עגולה.

היום פנה. את מקום השמש היוקדת על פני האבנים המסותתות תפסה ערפילית דהויה, חומה ומעודנת, שנתלתה מקודקודי הצריחים כמו וילון עתיק מטול מאפיר, שכל מגע עלול לפוררו. חמימותו של אחר הצהריים נשזרה אניצי צינה. ירח גרוי, שקוף למחצה ומבוקע התממש מתוך התכלת ונתלה גבוה מחוץ לחלון. האורן והברוש נעורו באחת והחלו מענעעים את אברותיהם הירוקות, כומסים את צריחי הכנסיות. הכוכבים יצאו - אחד, שניים, שלושה.

בדרך חזרה הביתה לתל אביב יהורם נהג. ביציאה ל-443 הפעיל את הרדיו-דיסק ושם את ניק קייב, את הנבל של אורפיאוס. ויטה התפרקדה במושב ליד, מנומנמת למחצה.

ראשה כאב. היא פשטה את ידה לפנים וסובבה את כפתור הווליום שמאלה, על אף שהדבר לא היה לרוחו של יהורם. גם הוא היה עייף, והמוזיקה עזרה לו לשמור על הערנות. "דרך אגב, נזכרה פתאום, "זה גם לא היה מרק. זו הייתה דייסה, דייסה מגרזן, ומה שמוסיפים זה לא שמן, אלא שומן חזיר."

ניק קייב הוסף ליילל: "הו, מאמא, הו מאמא". במבט קבוע בכביש יהורם הסיר את הכיפה, אחז בשתי סיכות הסבתא השחורות בשפתיו, וגלל אותה במיומנות עיוורת לכדי גליל דק, משל הייתה סיגריה מגולגלת. אחר כך פתח את הסיכות בשיניו והידק אותן אל דפנות הגליל. לבסוף שמט את הגליל אל שקע הכוסות בין המושבים, התמתח והגביר את הווליום. ויטה עצמה את עינייה וזמזמה לעצמה חרש, כנגד הנהי של קייב:

קֶצֶרַת מָרֶק דְּלוּחַ,
לָחֶם - פֶּת, וּמִים - כּוֹס,
בְּדֵל סִיגְרִיָּה לְקִנּוּחַ
וּתְנוּמָה קְלָה לְתַפְס.

סְפִירָיִם גיליון אפריל 2020
סלון הכתיבה של ענת עינהר 0502321425
Anat Einhar בפייסבוק